

האזינו

3. "האזינו" — שירה בוללת

שירת "האזינו" היא הביטוי העליון של התורה שהיא כולה שירה. היא מתארת בתמציתיות ובהיקף את כלל הנהגת רבוננו-של-עולם בישראל, מיציאת מצרים ודור המדבר, דרך כל הדורות עד הנה, ועד אחרית הימים.²⁰ כן נאמר "האזינו השמים... ותשמע הארץ"²¹. זאת אומרת האזנה קוסמולוגית, כלל-עולמית, כי יש ערך קוסמולוגי לכל ענינם של ישראל.²²

4. אין בשירה תנאי

הרמב"ן נקרא אביהן של ישראל²³, ביטוי המופיע גם ב"שאגת אריה"²⁴ וגם ב"אגרות הראיה"²⁵, ביטוי שהוא מאוד מדויק, מצד גדולתו של הרמב"ן בנגלה ובנסתר. אומר הרמב"ן שבשירה הזאת אין שום תנאי של תשובה.²⁶ וכן מפורש ביחזקאל פרק לו²⁷: "לא למענכם אני עשה בית ישראל"²⁸, אלא למעני, מפני שיש בזיון וחילול השם. "אוי לו לאב שהגלה את בניו"²⁹. אי-אפשר יהיה לסבול יותר את המצב הזה של חילול השם "באמר להם עם ד' אלה ומארצו יצאו"³⁰. לכן "וקדשתי את שמי הגדול המחלל בגוים... והבאתי אתכם אל אדמתכם"³¹. ואז תבריא³². קודם-כל יש לבוא הביתה לארץ-ישראל. כפי שקובע הרמב"ן, אביהן של ישראל, שיש צורך שארץ-ישראל תהיה בידינו ולא "ביד זולתנו מן האומות"³³, כמו שכתוב "ויקשחם אתה וישבתם בה"³⁴. הכרחי שתהיה מדינה. ארץ שנמצאת ביד אומה, בצורה של שלטון מדיני, אין לזה מובן אחר מאשר מדינה.³⁵

8. "צדיק בכל הדורות"

כשמגיעים לסיום התורה, נפגשים בשירת "האזינו" המקיפה כל הדורות מראשית "ימות עולם", דרך הסתר הפנים עד "וכפר אדמתו עמו"⁶⁰. רבוננו-של-עולם הוא "קרא הדורות מראש"⁷² "צדיק בכל הדורות"⁷³ אשר "ממשלתו בכל דור ודור"⁷⁴, והוא מתגלה בתורה, כמו שאמרנו חז"ל: "אנכי, נוטריקון: אנה נפשי כתבית יהבית"⁷⁵. לכן התורה מקיפה את כל הדורות. זהו החילוק בין תורה לנבואה,

5. "כי חלק ד' עמו"

ה'חפץ חיים" סיפר שפעם שאל רבי חיים מוולוז'ין את הגר"א: כל המידות נלמדות מהקדוש-ברוך-הוא בתור הליכה בדרוכיו⁴², "מה הוא חנון ורחום, אף אתה היה חנון ורחום"⁴³. נשאלת השאלה: היכן מתגלה אצל הקדוש-ברוך-הוא המידה של שמח בחלקו⁴⁴, שנמשך ממנה החיוב אצלנו להיות שמחים בחלקנו? השיב לו הגר"א: מהפסוק "כי חלק ד' עמו"⁴⁵, שבשירת "האזינו", כי "בין כך ובין כך קריין בנים"⁴⁶. ד' שמח בבניו גם אם אינם נוהגים מנהג בנים⁴⁷. אין תנאי בשירה.

9. בשוב ד' שיבת ציון

ברוך השם, הגענו לפרק הזה של "וכפר אדמתו עמו"⁶⁰. זכינו ל"שוב ד' את שיבת ציון"⁷⁹, וגם הגויים מתחילים להכיר בזאת. "וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך ויראו ממך"⁸⁰. דרך כל הסיבוכים, מתוך כל המצרים, מתגלים כוחות חדשים באומה. מתקבצים רכבות ואלפים בישראל, עליות נשמות וכוחות

6. התאוה משה ליכנס לארץ

"וידבר משה באוני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמם"⁴⁸. ובסוף פרשתנו, אנו נפרדים ממשה רבינו שהיה שקול כנגד כל ישראל⁴⁹, ושהיה נקרא מלך⁵⁰, הן כמובן התורה, כדברי חז"ל "מאן מלכי? רבנן"⁵¹, הן כמובן המלחמת⁵². וסגולתה וקדושתה מצד עצמה⁵⁴. בגלל ששכינתא בגלותא⁵⁵, תפיסת עצם ענין ארץ-ישראל נעשית מוטעית⁵⁶. אלא שבעל "גידולי תרומה", כתב ספר אמונה בשם "בינה לעיתים", ובמאמר "ע"ת דודים" ביאר את הגמרא הזאת. "כדי שיתקיימו על ידי", זאת אומרת שרצה משה רבינו ליכנס לארץ, כדי שהמצוות של כלל-ישראל תתקיימנה בכוחו, זכותו והשפעתו הרבה. אם יכנס לארץ, עם ישראל יסתדר וישתרש בארץ בצורה יותר שלמה ויסודית⁵⁷. משה רבינו, מצד אישיותו, ודאי אינו צריך לארץ-ישראל, כדי להגיע לגדלות רוחנית, שהרי הוא בדרגת איש האלוהים⁵⁸. לדוגמא, בהספד רב זירא שנפטר בטבריה נאמר "ארץ שנער הרה וילדה, ארץ צבי גידלה שעשועיה, אוי נא לה אמרה רקת, כי אבדה כלי חמדתה"⁵⁹. כי לימוד תורה לשמה, הוא לא בתור אמצעי, אלא לשם עצם הדבקות בתורה⁶⁰. וכן לגבי קיום מצוות. וכן ישיבת ארץ-ישראל צריכה להיות מתוך דבקות בעצם, ולא בתור קרדום לחפור בה. לכן נאמר על רב זירא שארץ שנער הרה וילדה, כלומר הוא כבר היה גדול בתורה בבבל⁶¹ ולא בא לארץ-ישראל על-מנת להחכים, וכל ההתגדלות שלו בארץ-ישראל היתה שעשועים⁶², מתוך דבקות עצמית בה⁶³.

רוחניים הולכים ומתגלים יותר ויותר. מתרכה ההתנחלות בארץ ויחד עם זה מתגדלים תלמידי-חכמים בעלי שפע גדול של ידיעה והכרה. ככל שנכיר יותר בסדר הגילוי של קידוש השם בשנות דור ודור, ככל שנשקד ב"גדיל תורה ויאדיר"⁸¹, כך נגביר יותר את זרם הגאולה ונוסיף עוז, בתוקנו, ומתוקנו נשפיע עוז ובטחון על כל רבבות ישראל, וגם אנשים חלשים וריקים יקבלו את השפע הזה מתוך גבורת התורה, ונהיה יותר ויותר מוכשרים וזכאים לאור חדש שעל ציון מאיר.

לכן משה רבינו רצה ליכנס לארץ-ישראל, לא למען שכלול גדולתו האישית, אלא מתוך שאיפה אידיאלית למען כלל-ישראל.